

Drömmen om

BILEN

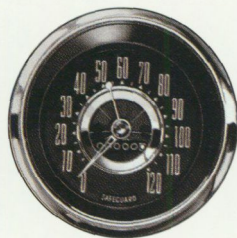
N O R D I S K A M U S E E T

Drömmen om

BILEN

FATABUREN 1997

Drömmen om
B I L E N

N O R D I S K A M U S E E T

FATABUREN 1997

ISBN 91 7108 411 8 • ISSN 0348 971 X • © Nordiska museet och respektive författare

Redaktörer: Barbro Bursell & Annette Rosengren • Bildredaktör: Mats Landin

Grafisk formgivning: Johan von Friedrichs / Slow Fox Produktion AB • Teknisk redaktör: Berit Nordin

Omslagsbild: Pontiac Grand Le Mans -79 (GM)

Tryckt hos MediaPrint, Uddevalla AB 1996

Svenskens första bilsemester

CLAES JOHANSSON

Det vilar ett skimmer av oskuld över svenskens första bilsemester. Kanske är det alltför lätt att romantisera kring bleknade svartvita bilder med glada sommarlediga svenskar och prudentliga reseguider sprängfyllda med goda råd, men ändå: det rådde en oförfalskad upptäckarglädje. För första gången, med egna bilen, nosade sig svensken försiktigt ut i landet – och världen.

Med femtiotalets ekonomiska uppsving och lagen om tre veckors semester fylldes Sveriges sommarvägar av lystna upptäcksresande. Det man tidigare kallat semester var kanske en långtur på cykel eller en tågresa till släktingar på landet. Nu gjorde man Sverige på en vecka. I en Volvo PV. All eventuell ängslan över det okända gick att bota med noggrann planering och med rätt prylar. Femtiotalet var det decennium alla problem fann sin lösning i en outhärlig grunka. I regel gjord av plast.

"Håll det goda humöret uppe! Det är en resevaluta som är gångbar överallt." Detta var ett av "1000 tips för en trevlig resa" som Bilistens loggbok för Europa så vänligt föreslog. Andra klokskaper ur denna skrift från 1952 är

Bild övre t v; Den allra mest idealiska semestern framställde man i en fotostudio. Två välartade barn, ett spritkök, en termos i plast, en luftmadrass och en badboll. Självklart flotta Volvo Amazon av 1960 års modell i centrum. Det enda som stör bilden är den rika mängden tält. Var familjen osams?

Bild undre t v; En fartfylld husvagn utan lyxorienterade inslag som fönster. Den är sannolikt ett avancerat hembygge från tidigt femtiotal. Kanske är det den stolte ägaren som poserar vid sin skapelse. FOTO: UR FÖRFATTARENS ARKIV.

"... söder om Pyreneerna går det inte med tvådelade dambaddräcker eller herrbadbyxor utan överdel!" eller "Var försiktig med simturer på okända vatten! Det förekommer förrådiska strömmar, som kunna bli även en duktig simmare övermäktiga".

Att fritt förflytta sig i egen bil var bara i sig ett äventyr. Om det sedan regnade, var kallt och eländigt spelade mindre roll.

"Vi hade med oss mat hemifrån, det var för dyrt att äta ute", berättar Gertrud Hansson i Sturefors. Hon och maken Bertil, som var chaufför, åkte den långa vägen norrut, längs med Höga Kusten i en lånad droskbil.

"Vi ville se snön men vi var hela tiden oroliga att bensinen inte skulle räcka hem igen. Så tältade vi på en stubbåker och vår dotter fick sova med vintermössa. Det var frost ute. På morgonen gick vi till en bonde och köpte mjölk."

Gertrud minns med glädje när familjen hade råd att köpa ett större tält på sextiotalet. Och den egna PV:n som kostade 3 000 kr begagnad 1961.

I Nordiska museets arkiv finns semesterminnen nedtecknade. En man skriver:

"1953 köpte vi vår första bil, en mörkgrön Opel Rekord, hos Motorcentralen i Söderhamn. Den gav oss genast möjligheten att företa en något längre semesterresa. Den 28 juli 1953 hämtade vi bilen och redan den 30 for vi ut på vår första bilsemester. Förutom jag och min fru var mina svärföräldrar med. Min svärfar var 65 år och hade aldrig varit ute på någon längre semesterresa. Svärmor hade varit med på några syföreningsresor med buss."

För den äldre generationen var bilrevolutionen än mer tydlig. Minnena är sedan glasklara: hur man plockar fram campingutrustningen som legat undanstuvad sedan 1947

års cykelsemester och hur man tar vägen över Sveg. Svärfadern vill återse sina gamla arbetsplatser från 1920-talets skogsarbete och den nya och blanka Opeln får streta runt på småvägarna. Efter några dagars flackande i Dalarna börjar gamlingarna längta hem, och man vänder tvärt.

1956 gör man en ny och bättre planerad bilresa. Sällskapet är detsamma och

Leende rastplats längs Riksettan norr om Gränna. Vida Vättern var ett toppmodernt motell i mitten av femtioalet och inspirationen kom från USA. I förgrunden en stockholmsregistrerad Rambler American med utanpåliggande reservhjul, ett så kallat Continental-kit. Det är mest Volvo PV och Volkswagen på parkeringen. En stackars örebroare tvingas åka förkrigs-DKW, om än utrustad med flotta ekerhjul. FOTO GUNNAR LUNDH.

denna gång vill svärfar bese sina gamla excersisplatser från första världskriget. Berättaren är lagom begeistrad med egna dystra minnen av evighetslånga vaktpass under andra världskriget.

I Örnsköldsvik campar man på en stor kommunal tältplats: " ... där var hundratals bilar parkerade plus några motorcyklar. Utanför något enstaka tält fanns några cyklar. Trångt och varmt var det också med fyra fullvuxna personer i tältet. Men är sämjan god går allt bra ..."

Man skulle vilja se det gifta par idag som med samma glädje delar tält och bil med sina pensionerade föräldrar.

Skribenten avslutar sina minnesanteckningar med: "Vi förvånades över att vi kört så långt, upplevt så mycket på så kort tid. Vi var ense om att bilen var ett underbart färdmedel."

Norgessemester och utsikt över fjord. När Magnussons från Kisa kom farande i sin flyginspirerade farkost väckte man stor uppmärksamhet. Kontrasten mot den föråldrade norska bilparken var stor. FOTO UR FÖRFATTARENS ARKIV.

Detta var före svenskens kärleksaffär med husvagnen. Tält var det normala, eller pensionat och resanderum. Med hjälp av en så kallad bäddatts förvandlades bilens innandöme till en ”bekväm” dubbelsäng. ”Spar hotellpengar varje natt”, hette det i reklamen. Ett alternativ var taktält som bars av lastbågar på bilens tak. Under färd var denna fiffiga anordning ihopfälld som ett platt paket – i bruk kunde den husera ett knippe sovande (på biltaket) och därtill erbjuda ett rymligt vardagsrum.

Än så länge var husvagnen ett kuriosainslag i semestertrafiken. En och annan händig ingenjörstyp snickrade ihop en strömlinjeformad plywoodcigarr som väckte stort intresse vid rastplaster och färjelägen. Men särskilt många var det inte.

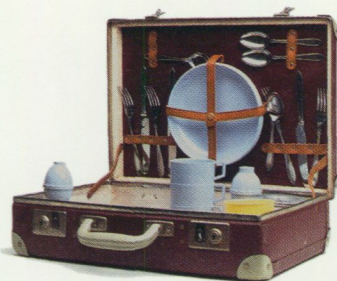
Det fanns fabriksbyggda husvagnar att köpa redan i början av femtio-talet, bland annat SMV och Wuco. Saab sålde en egen husvagn på sextio-talet under namnet Saabo och Volvo experimenterade med en egen modell, som dock inte kom ut på marknaden.

FOTO GUNNAR LUNDH.

Överst: Loj sommarstämning i vägkanten. Bilden är tagen troligen i början av 1950-talet och den enkla husvagnen förefaller att vara av fabrikat Wuco, ett dotterbolag till vänersborgsfirman Wulf & Co. Vagnen var från början en varuvagn specialtillverkad för Eol-bolagen. Någon kom på att man kunde bo i lådan och därmed var den första Wucovagnen född, 1949. Ett mindre antal snickrades samman i en vitkalkad industribyggnad i Ödeborg. Tillverkningen sträckte sig en bit in på 1950-talet. Dragbilen är en Nash 1947 med några tidstypiska tillbehör i form av en sökarlykta på vindrute-stolpen, dimljus, en svajig radiomast och stänklappar med reflekterande metalldekorationer. FOTO GUNNAR LUNDH.

Under senare delen av femtiotalet flödade marknaden av praktiska hjälpmedel för en lyckad semester. Det var picknickväskor i konstläderpapp laddade med tallrikar, byttor och bestick. Med dubbla termosar och utensilier för sex personer kostade en väska 91 kr år 1956. Det fanns pedagogiska termosar med Sverigekartor och trafikmärken. Eller portabla campingbord med samma motiv.

Luftmadrassen är en annan gigant bland fritidsartiklar, liksom en mängd mer eller mindre brukbara spritkök. Fiffigheten visste inga gränser när det kom till vikbara kaffebord för bilbruk. Här fanns flera praktiska modeller att köpa. Händig karlar föredrog att själva snickra egna varianter. Ritningarna saxades ur hobbytidningarnas idésidor.

Förtjusningen över prylar var stor. Reklam och prylbilagor i motortidningarna visade upp de allra senaste, nödvändiga sakerna. Inledningsorden i tidningen Motors specialartikel om behändiga campingprylar 1954 är härliga: *"Hej, nu sticker vi ut på bilsommarsemester till sommarblomfagra vägar och leende rastplatser, landsvägens fria zigenarliv och badlivets ljuvlighet."*

Kanske är 1956 års "Motelt" den mest rörande formen av semestertillbehör.

FOTO: GUNNAR LUNDH.

Här anar man 50-talsmänniskans glädje över bilen och det nya rörliga livet, koncentrerad till en enda pryl. Detta fenomenala tält i smaragdgrön duk beredde inte bara plats för den sussande kärnfamiljen.

För 257 kr ingick också ett skyddat utrymme för familjemedlemmen på fyra hjul.

Bild sid 103: Tyska Touri Camp var ett rejält biltält som gjorde det möjligt att slippa sova på den kalla marken. Under färd låg Touri Camp som ett platt paket på lastbågar på bilens tak. Vid tältning fälldes hela härligheten upp till något som inte stod en egna-hemskåk långt efter. Utmärkt för camping, jakt, fiske, vetenskapliga expeditioner, utlandsresor, safaris m.m. som det stod i broschyren. Priset 1957 var hela 1 500 kr!

TOURI CAMP — för härliga semesterresor och söndagsutflykter !

För: **CAMPING,
JAKT,
FISKE,
VETENSKAPLIGA
EXPEDITIONER,
UTLANDSRESOR,
SAFARIS m.m.**

Demonstreras i Stockholm utan köptvång, efter hänvändelse till **Bastmans**
Telefon: 625236 — 603059 — 671218

